

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o politiki zaposlovanja: vloga EESO po širitvi in z vidika lizbonskega procesa

(2005/C 221/18)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 1. julija 2004 sklenil, da bo v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravil mnenje o naslednjem dokumentu: politika zaposlovanja: vloga EESO po širitvi in z vidika lizbonskega procesa

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela, je mnenje sprejela 20. januarja 2005. Poročevalec je bil gospod GREIF.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 414. plenarnem zasedanju 9. in 10. februarja 2005 (seja z dne 9. februarja) s 138 glasovi proti, 1 glasom za in 4 vzdržanimi glasovi:

1. Uvod

1.1 Marca 2000 je Evropski svet v Lizboni začel ambiciozen program reform, ki vključuje zelo visoke cilje za rast in zaposlovanje. Povečanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva, temelječega na znanju, in trajna gospodarska rast, ki spodbujata zaposlovanje, morata biti povezana z izboljšanjem kakovosti dela in krepitvijo socialne kohezije. Široko soglasje je vlilo upanje, da lahko njegova izpolnitev občutno približa projekt razširjene Unije državljanom in državljanom Evrope.

1.2 Trenutno gospodarsko stanje kaže, da ne bomo izpolnili ciljev, določenih za leto 2010, predvsem zaposlitvenih ciljev, zaradi česar se lahko izgubi verodostojnost celotnega procesa. Evropski ekonomsko-socialni odbor meni, da je problem verodostojnosti mogoče ublažiti samo, če bodo ljudje lahko zaupali, da si politično odgovorne osebe prizadevajo dosledno uresničiti lizbonsko strategijo z njenimi usklajenimi in enakovrednimi cilji (izboljšanje konkurenčne sposobnosti, gospodarska rast z večjim številom in boljšo kakovostjo delovnih mest, krepitev socialne kohezije in trajnostni ekološki razvoj).

1.3 V prepričanju, da „Lizbona“ ne potrebuje nove agende, ampak veliko bolj politiko, ki poskuša z ustreznimi ukrepi, predvsem v državah članicah, izpolniti cilje, ki jih je določila sama, želi EESO s tem mnenjem na lastno pobudo, ki dopolnjuje mnenje „Učinkovitejše izvajanje Lizbonske strategije“⁽¹⁾, na splošno predstaviti osrednje izzive na področju politike zaposlovanja in predložiti priporočila za nadaljnje izvajanje procesa do leta 2010.

2. Vmesna bilanca lizbonskega procesa: Evropa je še daleč od višje in boljše zaposlenosti

2.1 V lizbonski strategiji sta povečanje konkurenčne sposobnosti in trajnostna gospodarska rast bistvena instrumenta, s katerima bo v Evropi možno ustvariti več in boljše delovna mesta, postaviti stabilnejšo podlago za sisteme socialnega varstva in tako zagotoviti zaščito pred revščino in izključenostjo. Po mnenju EESO je to celostno politično izhodišče upoštevanja vredna odlika lizbonske strategije.

2.2 Na področju politike zaposlovanja naj bi lizbonska strategija na novo spodbudila evropsko strategijo zaposlovanja, aktivna politika zaposlovanja naj bi močneje prispevala k boju proti revščini, spodbudili naj bi podjetništvo kot pomembno gibalno za rast in zaposlovanje ter prek količinske določitve ciljev povečali delež aktivnega prebivalstva po celotni EU.

— Tako naj bi se do 2010 povprečna kvota celotne zaposlenosti v EU zvišala z 61 na 70 odstotkov, zaposlenost žensk pa z 51 na 60 odstotkov. Leto kasneje so bili v Stockholmu določeni vmesni cilji (kvota celotne zaposlenosti pri 67 odstotkih in kvota zaposlenosti žensk pri 57 odstotkih do leta 2005). Na podlagi tega je bil določen nov cilj za zvišanje zaposlitvene kvote za osebe med 55. in 64. letom starosti, ki naj bi leta 2010 znašala 50 odstotkov.

⁽¹⁾ Mnenje EESO „Učinkovitejše izvajanje Lizbonske strategije“ (poročevalec: gospod VEVER, soporočevalca: gospoda EHNMARK in SIMPSON) (UL C 120, 20.5.2005).

- Posamezne države članice so bile pozvane, da naj, glede na njihove različne izhodiščne pozicije, določijo ustrezno visoke cilje. Tako naj bi tudi države, ki so imele že leta 2000 zaposlitveno kvoto nad 70 odstotki (kot na primer Švedska, Nizozemska, Danska in Združeno kraljestvo) oziroma komaj nekoliko nižjo (Avstrija, Portugalska in Finska), ustrezno prispevale k lizbonskim ciljem.

2.3 Vendar pa lizbonska strategija ne določa samo perspektive za „višjo zaposlenost“ v svetu, ampak predvideva tudi doseganje učinkovitosti in konkurenčne sposobnosti predvsem s spodbujanjem inovacij in boljše kakovosti dela: vlaganje v človeški kapital, raziskovanje, tehnologija in inovacije imajo tako enako prednost kot strukturnopolitične usmeritve in usmeritve na trgu dela. V skladu s tem so bili določeni nadaljnji količinski cilji, tako med drugim zvišanje vlaganj v človeški kapital na prebivalca, spodbujanje vseživljenjskega učenja (udeležba 12,5 odstotka vseh delovno sposobnih odraslih pri ukrepih za nadaljnje izobraževanje, prepolovitev števila 18- do 24-letnikov brez nadaljevalnega šolanja oziroma poklicne izobrazbe), zvišanje kvote raziskav in razvoja na 3 odstotke BNP (od tega dve tretjini vlaganj iz zasebnega sektorja) ali razvoj nege otroka (zagotovitev prostorov za oskrbo 33 odstotkov 0- do 3-letnih otrok in 90 odstotkov otrok do obveznega šolanja).

2.4 Kljub nekaterim začetnim uspehom je Evropa v začetku leta 2005 še precej oddaljena od svojih ambicioznih ciljev. Evropsko gospodarstvo že tretje leto zapored doživlja zelo nizko rast, precej pod svojimi potencialnimi možnostmi. Gospodarsko oživiljanje poteka počasi in je glede na visoke cene nafte in široko svetovno neravnotežje zelo občutljivo. Vmesna bilanca jasno kaže, da lizbonskih zaposlitvenih ciljev s precejšnjo gotovostjo ne bo mogoče doseči do leta 2010.

2.5 Vsi trije diagrami 1–3 (glej spodaj: posamezna navedena najvišja vrednost ustreza lizbonskemu cilju) kažejo, kako malo je verjetno, da bi bili lizbonski cilji doseženi do leta 2010.

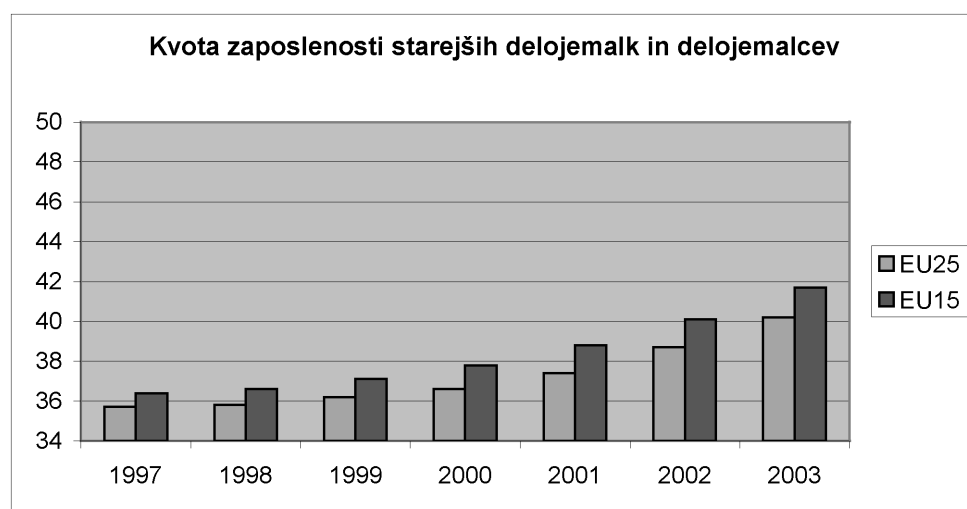
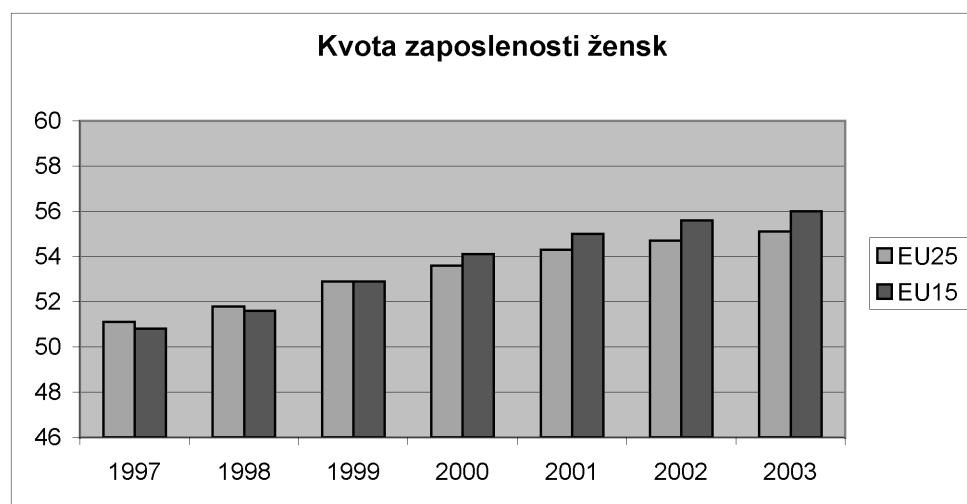
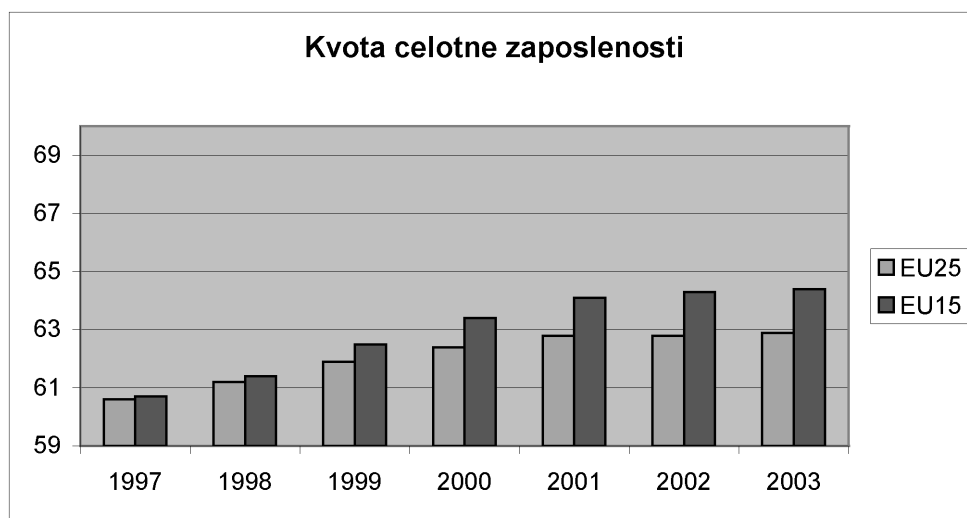
- Kvota celotne zaposlenosti in tudi kvota zaposlenosti žensk sta se v poznih devetdesetih, ko je evropsko gospodarstvo raslo razmeroma hitro, hitro zvišali. Poslabšanje gospodarskega cikla kot posledica zunanjih šokov, ki jih makroekonomska politika ni mogla zadosti ublažiti, je leta 2001 praktično ustavilo zviševanje kvote celotne zaposlenosti. Kvota zaposlenosti žensk je še naprej rasla za 0,5 odstotka letno. Pri hitrejši gospodarski rasti bi bil ta cilj — vsaj v EU 15 — do leta 2010 dosegljiv.

- Z več kot 8 odstotki v EU 15 in skoraj 10 odstotki v EU 25 je razkorak do zaposlovanja starejših delojemalk in delojemalcev največji in ga je najtežje premostiti. ⁽²⁾ Vendar pa je videti, da povečanje stopenj rasti kljub poslabšanju gospodarskega cikla kaže na to, da so ukrepi za preprečevanje predčasne upokojitve in spodbujanje aktivne starosti v okviru lizbonske strategije imeli določen učinek. Tako se je na primer povprečna upokojitvena starost s 60,4 leta v letu 2001 zvišala na 60,8 leta v letu 2002. ⁽³⁾ Pri drugih dveh glavnih pokazateljih zaposlovanja pa je bila, prav ironično, pred napovedjo lizbonske strategije, opažena rast znotraj ciljnega koridorja, vse od takrat pa nič več. To jasno kaže, kako pomembni so ciklični in makroekonomski dejavniki, ki so bili zapostavljeni zaradi osredotočenosti na tako imenovane „strukturne“ ukrepe. Oboje pa je vendarle pomembno.

⁽²⁾ K temu glej mnenje EESO z dne 16.12.2004 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: povečati zaposlenost starejše delovne sile odložiti odhod s trga dela (Poročevalec: gospod DANTIN) (UL C 157, 28.6.2005).

⁽³⁾ Glej sporočilo Komisije o povečanju zaposlenost starejše delovne sile odložitvi odhoda s trga dela, COM(2004) 146 final.

Diagrami 1–3: Razvoj zaposlitvenih ciljev iz Lizbone: (*)

(*) Podatki Eurostata so na voljo samo za leto 2003. Glede na zelo počasno rast zaposlenosti bodo številke za leto 2004 v najboljšem primeru le nekoliko višje kot leta 2003.

2.6 Da bi dosegli ciljno mejo 70 odstotkov, določeno v Lizboni, bi morali do leta 2010 v EU 15 ustvariti 15 milijonov novih delovnih mest in 22 milijonov v EU 25, kar je več kot 3 milijone letno in toliko kot v EU 15 leta 2000, najboljšem letu za zaposlovanje v več kot desetletnem obdobju.

2.7 Širitev EU bo prinesla novo gospodarsko dinamiko za celotno Evropo in zaznamovala tudi razvoj zaposlovanja. Kot kažejo diagrami, stopnje zaposlenosti v novih državah članicah precej zaostajajo za stopnjami v EU 15. Še v poznih devetdesetih, predvsem pri zaposlenosti žensk, ni bilo tako. Po drugi strani pa je trenutno gospodarski razvoj v novih državah članicah občutno bolj dinamičen, z letnimi stopnjami rasti ponekod precej nad 4 odstotki. EU mora pri oblikovanju svoje strategije zaposlovanja posvetiti posebno pozornost potrebam novih držav članic, da bodo lahko te izpolnile zaposlitvene cilje širše skupnosti. Konvergenčna merila glede na načrtovan pristop k evroobmočju pa morajo biti takšna, da ne bodo omejevala, ampak spodbujala rast zaposlenosti in gospodarstva. EESO je to že obravnaval na skupnih posvetovalnih odborih s predstavniki organizirane civilne družbe iz držav pristopnic.

3. Politika zaposlovanja mora biti več kot zgolj strukturne reforme trga delovne sile

3.1 Nedvomno je prikazan šibek položaj zaposlovanja predvsem posledica gospodarskega razvoja. Lizbonska strategija je temeljila na predvidevanju o povprečni 3-odstotni letni realni rasti BNP. Namesto pričakovanega vzpona se je gospodarski položaj od leta 2000 zelo hitro poslabšal. Tako so bile stopnje rasti v naslednjih letih zelo nizke: 1,7 odstotka leta 2001, 1 odstotek leta 2002 in samo 0,8 odstotka leta 2003.

3.2 Na podlagi tega je jasno: cilje politike zaposlovanja je mogoče doseči samo z uspešnim uvajanjem trajnega vzpona gospodarske konjunktore. Za povečanje gospodarskega potenciala ter dosego polne zaposlenosti je treba oblikovati ustrezne okvirne pogoje, ki ugodno vplivajo tako na zunanje kot tudi na notranje povpraševanje. EESO je v tej zvezi v zadnjem času večkrat opozoril, da je za to potreben „zdrav makroekonomski okvir“ na ravni EU. K temu spada predvsem makropolitika, ki državam članicam pri gospodarski stagnaciji pušča manevrski prostor za konjunktorno-politične ukrepe v gospodarski in finančni politiki in v času gospodarske rasti ustvarja ustrezen manevrski prostor.

— Odbor v ta namen podpira predloge Komisije za reformo pakta stabilnosti in rasti kot korake v pravo smer, predvsem predloge, da naj bo ocenjevanje davčnih primanjkljajev odvisno od okvirnih pogojev, značilnih za posamezno državo (npr. gospodarski cikel, stanje zadolženosti, inflacija). Tudi to, da bodo države članice in nacionalni parlamenti močneje vključeni v okrepitev proračuna, ustreza večji usmerjenosti reformiranega pakta v rast. Poleg tega je treba bolj upoštevati kakovost državnih izdatkov, na primer izvzetje strateških vlaganj v rast in zaposlovanje iz izračunavanja proračunskega primanjkljaja. ⁽⁵⁾ Svet bo tisti, ki bo na predlog Komisije določil, katera vlaganja sodijo med strateška vlaganja evropskega pomena.

— To naj bi podpirala pragmatično usmerjena denarna politika, ki pri svojem izvajanju upošteva celotno gospodarstvo in s tem tudi učinek na zaposlovanje. EESO je zato že večkrat zahteval resen premislek o tem, katere ukrepe je treba sprejeti, da bo Evropska centralna banka izpolnjevala cilj stabilnosti „v širem pomenu“, ki bi poleg stabilnosti vrednosti denarja imel pred očmi tudi stabilnost rasti, polne zaposlenosti in sistemov socialne kohezije. To zahteva stalen dialog z evropskimi institucijami in socialnimi partnerji in bi okrepilo tudi zaupanje vlagateljev in potrošnikov.

⁽⁵⁾ K temu glej med drugim mnenje EESO na lastno pobudo z dne 26.2.2004 o proračunski politiki in investicijah (poročevalka: gospa FLORIO) (UL 322 z dne 25.2.2004 – ECO/105).

3.3 Rast se je v zadnjih treh letih (potem ko je leta 2000 EU 15 beležila 3-odstotno stopnjo rasti) poslabšala predvsem zaradi makroekonomskih in manj strukturnopolitičnih razlogov. Zato je Odbor že večkrat poudaril, da morajo osnovne značilnosti evropske gospodarske politike pri svojih priporočilih upoštevati to dejstvo. ⁽⁶⁾ Da bi kompenzirali šibko kupno moč v Evropi, morajo oživeti potrošnja ter zasebna in javna vlaganja kot najpomembnejši sestavni deli povpraševanja. Evropa — s pozitivno trgovinsko bilanco in naraščajočim izvozom — je vsekakor konkurenčno sposobna. Domače povpraševanje pa v nasprotju s tem stagnira. Strukturne reforme so lahko uspešne samo v ugodnem makroekonomskem okolju. Plače ne smejo biti razumljene zgolj kot stroškovni dejavnik ponudbe, saj pomembno določajo tudi stran povpraševanja ter s tem tržne možnosti predvsem malih in srednje velikih podjetij, vezanih na lokacijo. Primer Nemčije kaže, da lahko izrazito zadrževanje plač sicer okrepi ponudbo, vendar pa sočasno z oslavitvijo povpraševanja preprečuje oživitev gospodarskega cikla. Čeprav je pri pogajanjih o plačah prisotnih več pomembnih dejavnikov, je treba poudariti, da naravnost realne rasti plač na vsakokratno rast produktivnosti nacionalnega gospodarstva zagotavlja na eni strani zadosten razvoj povpraševanja, na drugi strani pa usmerjenost Evropske centralne banke k stabilnosti. Ta gospodarsko-politična usmerjenost lahko vodi k temu, da bo v Evropi prišlo do trajne gospodarske rasti, usmerjene k stabilnosti.

3.4 V zadnjih letih je v priporočilih evropske politike prevladovalo mnenje, da strukturni dejavniki (npr. politika plač socialnih partnerjev, togo uravnavanje trga delovne sile, prekratek delovni čas, nemobilnost in neprilagodljivost delojemalcev) povzročajo težave na evropskem trgu delovne sile. Dejansko pa so se politike zaposlovanja v večini držav članic v zadnjih letih osredotočile prav na te dejavnike. Nasprotno pa so v ozadju ostali spodbujanje delovne sposobnosti, odpravljanje pomanjkanja kvalifikacij in integracija zapostavljenih skupin na trg delovne sile.

3.5 EESO je v zvezi s tem pogosto opozoril na to, da zmanjšanje socialnih ugodnosti in prihodka delojemalk in delojemalcev ter nezadostna vlaganja v človeški kapital vodijo k slabitvi notranjega povpraševanja, kar še zaostrejuje gospodarske težave in slabi delovno storilnost. Sicer pa je ta enostranska usmerjenost na ponudbo v nasprotju s samimi celostnimi cilji lizbonske strategije, predvsem z zvišanjem produktivnosti in kakovosti zaposlovanja. Vsekakor velja: politika trga dela, ki stavi premalo na nadaljnje kvalifikacije in sili kvalificirane brezposelne, da sprejmejo manj kvalificirana delovna mesta, bo negativno učinkovala na delovno storilnost. EESO meni, da je primerna strategija le vzporedno višanje zaposlenosti in delovne storilnosti — kar v zadnjem času podpira tudi Komisija. Seveda bodo nastajala tudi manj kvalificirana delovna mesta. Pri tem je treba upoštevati delovno in socialno zakonodajo.

3.6 V središču evropske razprave o zaposlovanju je danes nujnost zvišanja zaposlitvenih kvot. Strateški cilj lizbonske strategije je pospeševanje zaposlovanja kot najboljše preventive pred revščino in izključevanjem. To zahteva strategijo za izboljšanje kakovosti dela in ne ustvarjanja delovnih mest za vsako ceno. Evropska pot k polni zaposlenosti mora biti zato povezana s primernimi plačili, socialno varnostjo in visokimi delovno pravnimi standardi. EESO zato poziva, da je pri nadaljnjem spremljanju lizbonske strategije treba povečati pomen kakovosti dela predvsem, kadar gre za izvajanje strukturnih reform.

3.7 EESO s tem ne trdi, da reforme trga dela oziroma reforme drugih področij pri ustvarjanju zaposlovanja niso pomembne. Da bi ustvarili večje število delovnih mest in izboljšali njihovo kakovost, meni odbor, so v tem položaju pomembne predvsem hitrejša gospodarska rast in preišljene strukturne reforme. Samo tako je mogoče povečati učinek in sprejemljivost reform. Makropolitika in strukturne reforme se morajo dopolnjevati, ne da bi se medsebojno izključevale.

⁽⁶⁾ Glej med drugim mnenje EESO z dne 11.12.2003 o osnovnih značilnostih gospodarske politike 2003–2005 (Poročevalec: gospod DELAPINA) (UL C 80 z dne 30.3.2004).

4. Nove poti v politiki zaposlovanja: inovativna sposobnost podjetij — vlaganje v delo — znanje kot ključni vir

4.1 Inovativna sposobnost evropskih podjetij je odločilna za gospodarsko dinamiko. Brez novih in boljših izdelkov in storitev ter brez povečanja produktivnosti je Evropa gospodarsko in na področju politike zaposlovanja v neugodnem položaju. Napredek pri produktivnosti pomeni tudi spremembo na področju dela, vendar ne vedno in takoj s pozitivnim saldrom. Vendar pa opustitev socialnih in gospodarskih inovacij položaj zagotovo poslabša. Posledice te spremembe za trg delovne sile je treba spremljati s socialnimi ukrepi in jih ublažiti.

4.2 Gospodarska rast in ugodno okolje za vlaganja sta bistvena predpogoja za ustvarjanje novih delovnih mest in ohranitev obstoječe zaposlenosti, kar se na evropskem notranjem trgu kaže prek novih ter malih in srednje velikih podjetij. ⁽⁷⁾ Mala in mikropodjetja so močno zakoreninjena tudi v lokalnem gospodarstvu, zato imajo posebne koristi od stabilnega in rastočega domačega povpraševanja. EESO je zato že večkrat opozoril na to, da je treba pri vprašanih o zaposlovanju nameniti posebno pozornost tudi razvoju podjetniškega duha, torej politiki nadaljevanja podjetništva in spodbujanja ustanavljanja podjetij, ki z inovacijami ustvarjajo dodatna delovna mesta. ⁽⁸⁾ Pogosto so prav mala in srednje velika podjetja tista, ki so zaradi nujnosti obstanka na trgu posebej inovativna. Pozornost bi bilo treba posvetiti tudi spodbujanju mikropodjetij. Velja, da je treba podjetjem omogočiti, da v celoti razvijejo svojo zmožnost za inovacije, predvsem z izboljšanjem razmer za pridobitev finančnih sredstev, upravnotehničnimi poenostavitvami pri vodenju podjetja ter izboljšanjem ukrepov za pridobivanje kvalifikacij.

4.3 EESO je nadalje večkrat opozoril na to, da so ljudje s svojim znanjem in svojimi sposobnostmi najpomembnejši vir inovacij in napredka v družbi, temelječi na znanju. ⁽⁹⁾ Evropa mora najti načine, kako razširiti svoj potencial kvalificiranih ljudi, znanosti, raziskovanja in tehnologije ter ga pretvoriti v nove tržne izdelke in storitve in s tem povečati zaposlenosti. To zahteva visoko udeležbo pri izobraževanju vseh skupin prebivalstva, dobro poklicno izobrazbo in boljši prehod višje izobraženih na trg delovne sile. Družbeno ozračje mora biti tako, da bo izobrazba postala samoumevna, višja izobrazba pa ne bo razumljena kot privilegij. Aktualne študije OECD so večkrat prikazale pomanjkljivosti izobraževalnih sistemov v številnih državah članicah. ⁽¹⁰⁾ Pomanjkanje ljudi z visokošolsko in strokovno izobrazbo se kaže kot gospodarska težava in sočasno zrcalna slika nedostopnosti do izobraževanja. Skrajni čas je za ukrepe na področju izobraževanja in nadaljnega izobraževanja. Ustrezna vlaganja so na primer:

— da bi drastično zmanjšali delež osipa, zvišali delež študentov na visokih šolah in dejansko vsem zagotovili možnost za vseživljenjsko učenje;

— da bi izboljšali prehod iz višjega in univerzitetnega izobraževanja v gospodarstvo, predvsem v mala in srednje velika podjetja;

⁽⁷⁾ Glej mnenje EESO z dne 30.6.2004 o predlogu Sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Sklepa 200/819/ES o večletnem programu za podjetja in podjetniško iniciativo, predvsem za mala in srednje velika podjetja (2001–2005) (Poročevalec: DIMITRIADIS) (UL C 302 z dne 7.12.2004) in mnenje EESO z dne 31.3.2004 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: posodobitev in poenostavitev pravnega reda EU (Poročevalec: RETUREAU) (UL C 112 z dne 30.4.2004) in mnenje EESO na lastno pobudo z dne 18.6.2003 o vlogi malih in mikropodjetij v gospodarstvu in evropski proizvodni strukturi (Poročevalec: PEZZINI) (UL C 220 z dne 16.9.2003).

⁽⁸⁾ Glej med drugim mnenje EESO z dne 24.9.2003 o zeleni knjigi podjetniškega duha v Evropi (Poročevalec: BUTTERS) (UL C 10 z dne 14.1.2004).

⁽⁹⁾ K temu glej predhodno mnenje EESO z dne 28.10.2004 o izobraževanju in produktivnosti (Poročevalec: gospod KORYFIDIS) (ČESE 1435/2004).

⁽¹⁰⁾ K temu glej aktualno študijo PISA 2003: Program OECD za mednarodno ocenjevanje (PISA).

- da bi kot bistveni preventivni ukrep v politiki zaposlovanja zagotovili osnovno in poklicno izobrazbo, ki mladim po možnosti omogoča gladek vstop in obstanek na trgu delovne sile;
- da bi kar največjemu številu zaposlenih enkrat na leto z enotedenskim dopustom, namenjenim izobraževanju, omogočili nadaljnjo udeležbo v izobraževanju.

4.4 EESO je v ta namen že večkrat opozoril na pomembnost prevzemanja splošne odgovornosti na področju izobraževanja in nadaljnega izobraževanja ter pri tem ugotovil, da vlaganja v človeške vire ne zadevajo samo javnih organov, ampak tudi podjetja in posameznike same, saj prednosti vseživljenjskega učenja skupaj koristijo zaposlenim, podjetjem in družbi. ⁽¹¹⁾ Poklicnega izobraževanja ter izobraževanja in nadaljnega izobraževanja v času življenja ne smemo obravnavati izolirano, ampak morajo predstavljati temeljne elemente načrtovanja kariere poklicno aktivnih. Neodvisno od starostne skupine ali izobrazbe mora biti dovolj motivacije in možnosti za udeležbo v nadaljnjem izobraževanju. Razvoj sposobnosti in pripravljenosti na inovacije predvideva s tem tudi na podjetniški ravni ustreznost vlaganja v izobraževanje in nadaljnje izobraževanje in tudi razvoj podjetniške kulture, ki spodbuja vlaganja.

4.5 Vendar pa danes ni dovolj, da je posameznik ustvarjalen in se je zmožen učiti. Podjetje samo se mora biti sposobno učiti, kar pomeni, da mora sprejemati novo znanje in ga pretvoriti v tržne izdelke in storitve. Sposobnost vlaganja je bistveni element konkurence. Da bi zagotovili temelje za prihodnja vlaganja, morata imeti znanost in raziskovanje pomembno vlogo. Bistveno je izčrpno izkoristiti in učinkovito preplesti zmožnosti v raziskovalnih sistemih javnega in zasebnega gospodarstva. Zelo pomembno je spodbujanje inovacij in raziskovanja ter s tem zvišanje izdatkov za raziskave in razvoj na 3 odstotke BNP, kot predvideva lizbonska strategija — kjer naj bi dve tretjini prihajali iz zasebnega sektorja. ⁽¹²⁾ Podporo javnega sektorja raziskavam in razvoju je treba okrepiti na evropski in nacionalni ravni, predvsem podporo ključnim tehnologijam, ki spodbujajo rast, da bi tako razširili znanstveno osnovo in okrepili učinek vzvoda vlaganj zasebnega sektorja v raziskave in razvoj. Sočasno bi morale države članice in Evropska komisija izkoristiti oddajo javnih naročil za nove raziskovalno in inovativno intenzivne izdelke in storitve.

4.6 Inovativni ustroj dela in inovacijsko upravljanje sta pomembna tudi za mala in srednje velika podjetja. Veliko število teh podjetij je razvilo posebne metode reševanja težav in so „globalni akterji“, medtem ko druga potrebujejo posebne ponudbe inovacijskega svetovanja, ki so usmerjene na inovacijsko upravljanje, na ustvarjanje delovnega okolja, ki spodbuja učenje, in tudi na posebne potrebe zaposlenih po kvalifikacijah. Prepletenost in upravljanje znanja lahko malim in srednje velikim podjetjem pomaga pri osvajanju novih potencialov znanja. ⁽¹³⁾ To kulturno vrzel je treba zapreti, da bodo imela mala in srednje velika podjetja koristi od temeljnih raziskav. Mala in srednje velika podjetja potrebujejo za svojo inovativnost zanesljive osnovne vire financiranja in dostop do tveganega kapitala. Konkretno to tudi pomeni, da je treba preveriti učinek direktiv na področju notranjega trga EU na mala in srednje velika podjetja ter jih po potrebi izboljšati (npr. direktive o liberalizaciji finančnih trgov ali direktiva Basel II).

⁽¹¹⁾ Mnenje na lastno pobudo EESO z dne 26.2.2004 o ukrepih politike zaposlovanja (Poročevalka: gospa HORNUNG-DRAUS, soporočevalec: gospod GREIF) (C 110 z dne 30.4.2004).

⁽¹²⁾ Glej k temu mnenje EESO z dne 15.12.2004 o sporočilu Komisije: Znanost in tehnologija: Ključ za prihodnost Evrope – Smernice za spodbujanje raziskovanja v Evropski uniji (poročevalec: gospod WOLF) (UL C 157, 28.6.2005).

⁽¹³⁾ Skupna študija Univerze v Cambridgeu in Inštituta za tehnologijo v Massachusettsu (ZDA) je ugotovila, da se okoli dve tretjini britanskih malih in srednje velikih podjetij vrača k strokovnemu znanju visokih šol, medtem ko je v ZDA le ena tretjina takih podjetij. Po drugi strani samo 13 odstotkov britanskih malih in srednje velikih podjetij meni, da je močna prepletenost univerzitetnega izobraževanja pomembna, medtem ko je takih podjetij v ZDA 30 odstotkov (glej: Financial Times, London, torek 30. november 2004).

4.7 Visoko produktivno industrijsko jedro je in ostaja tudi v EU temelj cvetočega gospodarstva. Medsebojno odvisne so industrija in storitve. Prostor za inovacije pomeni tudi, da so raziskave in razvoj namensko usmerjeni k potrebam družbe, temelječe na znanju in storitvah, pri čemer izčrpanost novih področij zaposlovanja, ne zgolj na tradicionalnih področjih proizvodne industrije, zasluži posebno pozornost. Lizbonska strategija zahteva poleg spodbujanja vrhunske tehnologije tudi osredotočenost na storitveno gospodarstvo. Kot predpogoj je treba na novo oceniti javne službe, ublažiti pritisk na javne proračune ter upoštevati pomen učinkovite javne uprave za gospodarski razvoj. Gesla, kot so izobraževanje, mobilnost, individualizacija, potreba po demografskem razvoju, po negi in zdravju, združljivost družinskega in poklicnega življenja in spremenjene navade komuniciranja in prostega časa kažejo na dodatno in novo potrebo po socialnih, osebnih in tudi komercialnih storitvah. Pogosto pa so šele na začetku poklicnega razvoja. ⁽¹⁴⁾ V ta namen je EESO že večkrat poudaril pomembno vlogo, ki jo imata socialno gospodarstvo in tretji sektor za inovacije in zaposlovanje. ⁽¹⁵⁾

4.8 Pri inovacijah gre najprej za ljudi ter prostor za pridobivanje ustvarjalnosti, kvalifikacij, znanja, zmognosti učenja in organiziranje dela. Kritični dejavniki pa so tukaj samostojnost, samoodločanje in pravice do udeležbe. V tem oziru ima novo oblikovanje delovnih razmerij in struktur soodločanja prednost. Stabilni odnosi med delodajalci in delojemalci spodbujajo inovacije. Kdor bo zdaj poskušal zmanjšati zastopanje interesov in oblikovanje delovnih razmerij ter s tem okrniti, namesto okrepiti, temeljne pravice zaposlenih, bo na novo zavrl inovacije. V tej zvezi je EESO opozoril na to, da trenutni predlog okvirne direktive o storitvah na notranjem trgu ne sme zmanjševati obstoječih socialnih standardov, plač in socialne varnosti.

5. Spremembe zahtevajo trajno zmogljivo socialno državo, aktivno in preventivno politiko trga delovne sile ter posodobitev in izboljšanje sistemov socialne varnosti

5.1 Kdor želi zbrati pogum za inovacije in spremembe, potrebuje poleg lastne pobude tudi podporo družbe. Pripravljenost na tveganje in socialna varnost gresta z roko v roki. Veliko ljudi je pri tem odvisnih od javnih služb, ki omogočajo, da se lahko lotijo česa novega in to dejansko uresničijo. Organizacija socialne kohezije kot bistvene značilnosti evropskega socialnega modela in inovacija spadata skupaj. Seveda mora socialna država upoštevati nove zahteve. EESO je pri tem prepričan, da je mogoče lizbonske zaposlitvene cilje doseči samo, če bo socialna politika kot področje delovanja okrepljena in če se bo nadaljevala politika minimalnih socialnih predpisov kot minimum za izenačevanje delovnih in življenjskih razmer v Evropi. To je še posebej nujno v razširjeni Uniji, saj narašča razlika v blaginji EU.

5.2 Da bi preprečili tveganje konkurence pri socialnih standardih, je treba še naprej razvijati in bolj učinkovito izvajati obstoječe predpise socialne zakonodaje EU na področjih delovnih pogojev, varstva pri delu, zdravstvenega varstva, pravic delojemalcev, enakopravnosti med spoloma in varstva posameznikovih pravic. Veljavne predpise pa je treba boljše uresničiti. To velja tudi za vprašanje delovnega časa.

⁽¹⁴⁾ K temu glej Poročilo visoke skupine o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji iz maja 2004.

⁽¹⁵⁾ Glej tudi mnenje EESO z dne 10.12.2003 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Vmesno preverjanje socialnopolitične agende“ (SOC 148 – Poročevalec: gospod JAHIER – UL C 80 z dne 30.3.2004), mnenje EESO na lastno pobudo z dne 12.9.2001 o zasebnih nepridobitnih socialnih storitvah v okviru socialne varnosti v Evropi (SOC 67 – Poročevalec: gospod BLOCH-LAINE – UL C 311 z dne 7.11.2001) in mnenje EESO z dne 2.3.2000 o socialnem gospodarstvu in notranjem trgu (INT 29 – poročevalec: gospod OLSSON) – UL C 155 z dne 29.5.2001).

5.3 EESO je že večkrat obravnaval, tako tudi v svojem mnenju „Ukrepi politike zaposlovanja“ o „Zaposlovalni skupini“, nujne in izvedljive inovacije na naslednjih področjih: ⁽¹⁶⁾

- socialna varnost na širši osnovi — vzpostavljanje ovir pred revščino;
- sposobnost prilagajanja terja pravo ravnotežje med fleksibilnostjo in varnostjo na trgu delovne sile; nove oblike organizacije dela potrebujejo nove oblike varnosti;
- spodbuditi aktivne in preventivne ukrepe v politiki trga delovne sile, predvsem za zapostavljene skupine na trgu delovne sile, ter izboljšati integracijo priseljencek;
- integracija mladih na trg delovne sile in boj proti brezposelnosti mladih;
- izobraževalna ofenziva — izboljšanje predšolskega izobraževanja — celodnevna nega višje kakovosti — ponudbe za nadaljnje izobraževanje skozi vseživljenjsko učenje, ki morajo biti zagotovljene v kolektivnih pogodbah;
- vlaganje v ustroj dela, ki bo pravičen do starejših — izkoristiti znanje in izkušnje starejših;
- zvišati zaposlenost žensk — zagotoviti združljivost poklicnega in družinskega življenja.

5.4 Pri tem je odbor med drugim posebno pozornost namenil naslednjim sklepom:

- Pomemben cilj mora postati spodbujanje aktivnih in preventivnih ukrepov za brezposelne in za osebe brez dohodkov iz dela, instrumenti politike trga delovne sile pa morajo biti posledično usmerjeni v ponovno vključitev brezposelnih na trg delovne sile.
- Predvsem brezposelno mladino je treba v zadostni meri podpirati, da bodo lahko brez težav vstopili na trg delovne sile. Ali bo s tem mladim ženam in možem zagotovljen obstanek in napredek na trgu delovne sile ne bo odvisno le od naraščajoče rasti temveč tudi od kakovosti poklicnega izobraževanja in hkrati tudi od zagotavljanja čimbolj kakovostnega izobraževanja vse do univerzitetne stopnje. Tukaj se poziva vse udeležence na trgu delovne sile, da preverijo svoje trenutne prispevke in politike predvsem v boju proti brezposelnosti mladih. ⁽¹⁷⁾
- Za posebne skupine, na primer invalidne ali nizko kvalificirane osebe, ki se na trgu delovne sile srečujejo z dodatnimi težavami, je treba ustvariti nujne predpogoje — predvsem na področju nadaljnega izobraževanja –, ki bodo olajšali dostop, obstanek in napredek na trgu delovne sile.
- Glede na napovedi o upadajočem številu delovne sile v Evropi imajo lahko priseljenci pomembno vlogo za zagotovitev potrebnega potenciala kvalificirane delovne sile, kar predpostavlja ustrezne ukrepe. ⁽¹⁸⁾

⁽¹⁶⁾ Mnenje EESO na lastno pobudo z dne 26.2.2004 o ukrepih politike zaposlovanja (Poročevalka: gospa HORNUNG-DRAUS, soporočevalac: gospod GREIF) (UL C 110 z dne 30.4.2004).

⁽¹⁷⁾ Glej tudi „The European Pact for Youth“, ki so ga na Evropskem svetu dne 5. novembra 2004 predstavile Francija, Nemčija, Španija in Švedska, poleg drugih držav, ki so govorile o zaposlovanju mladih in socialni izključenosti.

⁽¹⁸⁾ Mnenje EESO z dne 10.12.2003 „Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o priseljevanju, integraciji in zaposlovanju“ (poročevalac: gospod PARIZA CASTAÑOS) (UL C 80 z dne 30.3.2003).

- Za to, da bi glede na upadanje in staranje delovne sile zares dosegli spodbuditev aktivne starosti, je treba vzpostaviti gospodarske in politične okvirne pogoje, ki bodo okrepili spodbude za daljšo poklicno pot in istočasno olajšali podjetjem zaposlovanje predvsem starejših delojemalcev.

5.5 EESO je med drugim poudaril tudi nujnost, da je treba storiti več za zvišanje kvote zaposlenosti žensk, odpraviti vse ovire, ki preprečujejo udeležbo žensk na trgu delovne sile, ter se obenem dosledno lotiti obstoječih neenakosti (predvsem pri zaslužkih). Glede na dejstvo, da je višja zaposlenost žensk predvsem odvisna od združljivosti družinskega in poklicnega življenja — enako za moške kot za ženske —, je treba prav ta lizbonski cilj dosledno izvajati. EESO zato pozdravlja poziv državam članicam, da na vseh ravneh in tudi na javnih mestih zagotovijo, da bo zadostno število mest za oskrbo otrok in oseb, potrebnih oskrbe (npr. starejši, bolniki), in ustrezne kakovosti odprto in dostopno široki javnosti. Države članice morajo izpolniti ustrezna priporočila aktualnih smernic politike zaposlovanja, tako da si zastavijo konkretne cilje in razvijejo ustrezne akcijske načrte za doseganje teh ciljev.

5.6 Na podlagi tega je pri izvajanju lizbonske strategije na področju zaposlovanja in socialnega vključevanja za vse socialno izključene in zapostavljene skupine treba posvetiti ustrezno pozornost boju proti diskriminaciji in spodbujanju enakih možnosti. V zvezi s tem bi bilo treba države članice spodbujati, naj v okviru svojih nacionalnih akcijskih načrtov nadaljujejo z izvajanjem ustreznih ukrepov za boj proti diskriminaciji.

5.7 V strokovnem poročilu o prihodnosti socialne politike je bilo pred kratkim ugotovljeno, da je empirično težko podpreti razširjeno mnenje, da socialno varstvo spodkopava konkurenčno sposobnost, gospodarsko rast in višjo raven zaposlenosti ter da greta v državah, kot so Švedska, Danska, Avstrija, Luksemburg in Nizozemska, gospodarska učinkovitost in visoka raven socialnega varstva z roko v roki ⁽¹⁹⁾. Tiste države, ki so konkurenčno najsposobnejše, ves čas veliko vlagajo v socialno politiko in sisteme socialne varnosti ter hkrati zaradi socialnih premikov opažajo visoke kvote zaposlenosti in nizke kvote revščine. Danes gre za uravnoteženo povezanost posodobitve in izboljšanja sistemov socialne varnosti, da bi tako ohranili njihovo funkcijo socialne zaščite in jo prilagodili aktualnim danostim (kot npr. demografski razvoj). Zagotovitev dolgoročne sposobnosti financiranja mora v tem smislu upoštevati tudi merila socialne primernosti, splošne dostopnosti in visoke kakovosti storitev.

5.8 V večini evropskih držav poteka financiranje socialne varnosti pretežno prek socialnih prispevkov delodajalcev in delodajalk. Ti prispevki so se delno že dvignili na raven, ki lahko negativno vpliva na ustvarjanje delovnih mest.

- EESO v zvezi s tem soglašala s priporočili Visoke skupine o prihodnosti socialne politike v razširjeni Uniji, da je treba povečati finančno osnovo sistemov socialnega varstva in tako razbremeniti delo. ⁽²⁰⁾

- Sočasno je treba sprejeti ukrepe, s katerimi bi preprečili pretečo spodkopavanje davkov in prispevkov. EESO je tudi tukaj že opozoril, da bi lahko bila enotna davčna osnova za davek na dobiček podjetij po celotni Evropi pomemben korak v to smer. Pri davkih na mobilne dejavnike in tudi na področju okolja je treba razpravljati o najnižjih davčnih stopnjah.

⁽¹⁹⁾ K temu glej European Policy Centre (2004): Finding a new path to European Growth (citirano v poročilu Visoke skupine o prihodnosti socialne politike v razširjeni Uniji, iz maja 2004, str.42).

⁽²⁰⁾ K temu glej Poročilo visoke skupine o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji iz maja 2004.

- EESO je poleg tega države članice že večkrat pozval, da okrepijo svoja prizadevanja za posodobitev in izboljšanje sistemov socialnega varstva ter jih tako naredijo prijaznejše za zaposlene. ⁽²¹⁾

5.9 Lizbonski cilj je tudi zvišanje zaposlenosti starejših delojemalk in delojemalcev. Po mnenju Komisije bi bilo treba ustvariti 7 milijonov delovnih mest, da bi dosegli cilj 50 odstotkov. EESO je že opozoril na to, da je pod ustreznimi gospodarskimi in političnimi pogoji v okviru strategije aktivne starosti zvišanje dejanske starosti odhoda s trga dela načelno smiselno. Številne države članice so v svojih pokojninskih reformah najbolj poudarjale zvišanje zgolj zakonske upokojitvene starosti, pri čemer pa so večinoma splošno omejile ali celo odpravile možnost predčasne starostne upokojitve. Za tem stoji enostranska domneva, da je glavni razlog za brezposelnost starejših delojemalk in delojemalcev lastna volja prizadetega in pomanjkanje spodbud v zakonu o pokojninskem zavarovanju. Drugi pomembni vidiki so izključeni. Pri tem naj bi države članice spodbujale delojemalce, naj prostovoljno odložijo odhod s trga dela v okviru zakonsko določene starosti za upokojitev, ter hkrati podpirale podjetja, da bodo lahko uresničila ustvarjanje ustreznih delovnih mest in pogojev na delovnih mestih.

5.10 EESO se soglasno v visokih skupinah za „Zaposlovanje“, „Prihodnost socialne politike v razširjeni EU“ in „Lizbonska strategija za rast in zaposlovanje“ zavzema za izhodišča — kot jih uresničujejo posamezne države članice (Finska in Švedska) –, ki načrtujejo kakovost dela in nadaljnje izobraževanje. Da bi omogočili starostni skupini od 55 do 64 let, da bi bila leta 2010 del produktivno zaposlenih, je zaželen tak trg delovne sile, ki dopušča tudi zaposlenost starejših delojemalk in delojemalcev, kar pa od vseh udeležencev zahteva aktivno delovanje, kamor spada tudi izboljšanje kvalifikacij. Da bi ohranili delovno sposobnost, so poleg tega pomembna tudi vlaganja v produktivno nadaljnje izobraževanje, preventiva na področju zdravstvenega varstva in promocija zdravja. Politika, ki želi spremeniti položaj starejših zaposlenih, je prepozna, če začne svoje delo šele pri starostni skupini od 40 do 50 let. Zaradi tega je upravljanje človeških virov, ki upošteva starost od začetka poklicne poti, enako potrebno kot modeli za ustroj delovnih mest za starajoče se zaposlene (med drugimi ustrezni modeli delovnega časa, zmanjšanje fizične in psihične obremenitve). ⁽²²⁾

6. Politična priporočila EESO

6.1 Vsebinska prepletenost gospodarskega usklajevanja in usklajevanja politike zaposlovanja

- Od Lizbone naprej potekajo pozitivna prizadevanja, da se časovno sinhronizira usklajevanje politike zaposlovanja in gospodarske politike. Še naprej pa ostaja problematično pomanjkanje vsebinske prepletenosti, pri čemer je treba zagotoviti, da bodo smernice politike zaposlovanja in smernice gospodarske politike koherentne in uravnovešeno združljive med seboj.
- Aktivno usklajevanje med udeleženci (vlade, ECB, socialni partnerji) bo mogoče samo, če bosta tudi denarna in proračunska politika prevzeli odgovornost za rast in zaposlenost ter bo to postalo osnovna značilnost gospodarske politike.

⁽²¹⁾ Mnenje EESO z dne 1.7.2004 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Posodobitev socialnega varstva za večje število in boljša delovna mesta: Obširno izhodišče, ki naj bi prispevalo k temu, da se bo izplačalo delati (poročevalka: gospa St. HILL) (UL C 302 z dne 7.12.2004).

⁽²²⁾ K temu glej predvsem mnenje UL C 157, 28.6.2005 (SOC 178) o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Zvišanje kvote zaposlenosti starejše delovne sile in upokojitvene starosti (Poročevalc: DANTIN) (CESE 1003/2004 final).

- V tem okviru je treba bolj upoštevati tudi predloge reform Komisije za večjo usmerjenost pakta stabilnosti in rasti na gospodarsko rast, kot je to zahtevala tudi Visoka skupina izvedencev za lizbonsko strategijo, med drugim tudi o izvzetju strateških vlaganj za rast in zaposlenost iz izračunavanja proračunskega primanjkljaja. Svet bo tisti, ki bo na predlog Komisije določil, katera vlaganja sodijo med strateška vlaganja evropskega pomena.

6.2 Boljša vključenost socialnih partnerjev in večja veljava makroekonomskega dialoga

- To mora potekati na nacionalni in evropski ravni. Tako lahko na primer večja veljava makroekonomskega dialoga z vključitvijo socialnih partnerjev in upoštevanjem njihovega stališča bistveno prispeva k boljšemu „upravljanju“ in s tem k celotnemu uspehu procesa. To je edino mesto, kjer v odprtem dialogu vsi udeleženci gospodarske politike in politike zaposlovanja razpravljajo o tem, kako v EU najboljše doseči „mešanico politike“, ki bo spodbujala rast in zaposlenost.
- Na ravni držav članic je treba ob upoštevanju njihove popolne avtonomije zagotoviti ustrezno udeležbo socialnih partnerjev pri strukturnih reformah, inovacijah in kvalifikacijah ter tudi pri razpravah v vseh fazah izvajanja evropske strategije zaposlovanja (izdelava, izvedba, ovrednotenje nacionalnih akcijskih načrtov).⁽²³⁾

6.3 Učinkovito sodelovanje pristojnih svetov

- Da bi v EU lahko uspešno izvajali skupno strategijo politike zaposlovanja, se mora okrepi sodelovanje večjega števila ministrskih svetov, ki so pomembni za lizbonsko strategijo. Predvsem je pomembna tesna prepletenost Sveta gospodarskih in finančnih ministrov z ministrskimi sveti za konkurenco, zaposlenost, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov.
- Boljša usklajenost je še posebej nujna pri pripravi spomladanskega srečanja na vrhu: Lizbonski proces je horizontalen proces, zato zanj ne sme biti odgovoren zgolj Svet gospodarskih in finančnih ministrov.

6.4 Makropolitika in strukturne reforme se morajo dopolnjevati

- Potem ko je bila v EU 15 leta 2000 dosežena 3-odstotna stopnja rasti, drži, da poslabšanje rasti v zadnjih letih izhaja predvsem iz makroekonomskih in manj strukturnopolitičnih razlogov. Osnovne značilnosti evropske gospodarske politike morajo v svojih priporočilih upoštevati to dejstvo.
- Občutno morajo oživeti potrošnja ter zasebna in javna vlaganja kot sestavni deli povpraševanja, da bi kompenzirali šibko kupno moč v Evropi. Na podlagi tega bi lahko pametne strukturne reforme, ki ne slabijo povpraševanja na notranjem trgu, pridobile pomembne spodbude pri ustvarjanju delovnih mest.
- V tem smislu je treba posvetiti posebno pozornost spodbujanju delovne sposobnosti, odpravljanju pomanjkanja kvalifikacij in vključenosti zapostavljenih skupin na trg delovne sile.

⁽²³⁾ Glej k temu Poročilo 2004 o pobudah socialnih partnerjev v državah članicah za izvajanje smernic zaposlovanja, ETUC, UNICE, UEAPME, 2004.

- EU kot celota se trenutno v svetovni konkurenci uveljavlja z uravnoteženo trgovinsko bilanco, vendar z nezadostno stopnjo rasti. V svetovni konkurenci se mora Evropa zavedati svojih prednosti. Z državami Azije in Afrike ne more tekmovati v najnižjih plačah. Namesto tega se mora še naprej bolj posvetiti široki inovacijski politiki in proizvodnji boljših izdelkov in storitev.
- Predpogoja za pozitivne učinke proste trgovine sta režim menjalnega tečaja, ki ne bo spremenil cen tržnega blaga, in delitev dela med vsemi državami udeleženkami trgovanja, ki omogoča zvišanje plač v razmerju do zvišanja produktivnosti. Obe predpostavki trenutno še nista izpolnjeni in morata biti cilj politično odgovornih v EU.
- EESO zato poziva, da je treba pri nadaljnjem izpolnjevanju lizbonske strategije povečati pomen kakovosti dela, predvsem kadar gre za izvajanje ukrepov strukturnih reform.

6.5 Podpora vloga malih in srednje velikih podjetij pri učinkovitem zaposlovanju

- Prav mala in srednje velika podjetja so tista, ki na evropskem notranjem trgu skrbijo za gospodarsko rast in ustvarjanje novih delovnih mest. Zato je treba spodbujati podjetniški duh in popolnoma razviti podjetniški potencial, predvsem z boljšimi pogoji za pridobitev finančnih sredstev, upravnotehničnimi poenostavitvami pri vodenju podjetja in izboljšanimi ukrepi za pridobivanje kvalifikacij. ⁽²⁴⁾
- Podpirati je treba predvsem tista podjetja, ki s svojimi inovacijami skrbijo za rast in zaposlenost. To je veliko pomembneje kot samo večanje števila podjetij.

6.6 Optimizacija izvajanja v državah članicah samih

- EESO se strinja s poročilom Visoke skupine izvedencev za lizbonsko strategijo pod predsedstvom Wima Koka iz novembra 2004, da morajo za doseganje lizbonskih ciljev države članice prevzeti več obveznosti kot do sedaj. Neizpolnjevanje posameznih ciljev sedaj skoraj nima učinka na nacionalno oblikovanje politik. Javno „zasmehovanje“ bo samo delno izpolnilo svojo nalogo.
- Splošni zaposlitveni cilji se morajo kazati v ustrezno ambicioznih nacionalnih ciljih, zagotoviti je treba več preglednosti in širšo nacionalno razpravo o nacionalnem poročilu izvajanja lizbonske strategije (oziroma akcijski načrt).
- Primerjalna analiza mora biti oblikovana tako, da je mogoče prikazati relativni položaj posamezne države in priti do smiselnih političnih zaključkov.
- To velja za države s kvotami zaposlenosti nad ali s 70 odstotki in tudi tiste, ki so pod to mejo. Zato bi se morali bolj ukvarjati z razvojem zaposlenosti kot pa zgolj s primerjavo samih kvot.

⁽²⁴⁾ Glej k temu tudi mnenje EESO v opombah 7 in 8.

- Za uspeh tega procesa je treba spodbujati reformna partnerstva z ustrežno vključitvijo socialnih partnerjev — za kar je dal pobudo Evropski svet marca 2004 — in povečati odgovornost nacionalnih parlamentov.

6.7 Večje upoštevanje razsežnosti širitve

- EU mora pri oblikovanju svoje strategije zaposlovanja nameniti posebno pozornost potrebam novih držav članic, tako da bodo te države lahko izpolnile zaposlitvene cilje širše skupnosti.
- Posebno pozornost je treba tudi tukaj posvetiti ustrezni in učinkoviti vključenosti socialnih partnerjev v vse faze politike zaposlovanja.
- Kar zadeva možen vstop teh držav v evroobmočje, je treba konvergenčna merila oblikovati tako, da rasti in zaposlovanja ne bodo omejevala, ampak ju spodbujala.

6.8 „Lizbonizacija proračuna EU“

- Za doseganje zaposlitvenih ciljev EU so potrebne tudi evropske pobude za rast, ki se ne omejujejo zgolj na izvajanje že sklenjenih projektov EIB. Sapirjevo poročilo iz leta 2003 je že prineslo nekatere pomembne spodbude v smeri proračuna za gospodarski cikel.
- Tudi Komisija je k finančni perspektivi 2006–2013 predložila zanimive predloge, kot je ustanovitev sklada za prilagajanje gospodarske rasti. Treba je nadaljevati s temi razmisleki in vse staviti nanje, da bo prihodnji proračun EU lahko preskrbel učinkovite evropske pobude za rast in zaposlovanje.
- Pri tem je treba zagotoviti, da bodo razpoložljiva sredstva, predvsem v novih državah članicah, dejansko prispevala k doslednemu izvajanju lizbonskih ciljev za rast in zaposlenost.

6.9 Okrepljen dialog s civilno družbo in vloga EESO

- Lizbonska strategija je odvisna tudi od tega, kaj si o njej mislijo ljudje v Evropi. EESO je pripravljen v okviru evropske politike zaposlovanja ponuditi svoje strokovno znanje ter prispevati k strokovnosti, izkušnjam in nujni predstavitvi lizbonske strategije državljanom in državljanom Evrope.
- EESO zato meni, da mora imeti lizbonski proces prednost pri njegovem delu ter da mora vzpostaviti ustrezne notranje strukture, da bi lahko tesno sodeloval s Komisijo in drugimi organi EU in imel učinkovite stike s civilno družbo na evropski ravni in v posameznih državah članicah.
- Glede na svoje izkušnje in reprezentativni značaj, EESO meni, da bi lahko sodeloval pri izdelavi analiz o vplivu, ki jih namerava sistematizirati Komisija. Kot so pokazale razprave, je bistveno, da zakonodajni predlogi izražajo pluralna stališča in so natančneje in bolj objektivno utemeljeni. Predhodna predaja analiz o vplivu Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in možnost, da ta doprinese svoje komentarje, preden so predložene evropskim institucijam, bi se lahko v duhu Partnerstva za evropsko prenovno pridružili večji pripravljenosti za sprejemanje evropskih zakonodajnih pobud.

V Bruslju, 10. februarja 2005

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega
odbora
Anne-Marie SIGMUND